

KS. HUBERT ORDON SDS

*Uczniwie zdobyłem mądrość;
bez zazdrości ją przekazuję dalej –
nie ukrywam dla siebie jej bogactwa.
Dla ludzi jest ona bowiem niewyczerpanym skarbem.
Ci, którzy go posiadli,
zapalali miłością ku Bogu.*

Mdr 7, 13n

WSPOMNIENIE O ŚP. KS. PROF. FELIKSIE GRYGLEWICZU

Karty Pisma Świętego zawierają wiele tekstów, które można by zastosować do scharakteryzowania osoby, życia i działalności ks. prałata F. Gryglewicza, zmarłego 26 listopada 1991 r. w Lublinie. Nie ulega wątpliwości, że przytoczony powyżej cytat z Księgi Mądrości bardzo trafnie ujmuje duchową sylwetkę tego wybitnego naukowca i nauczyciela, jak zapisała się ona w pamięci uczniów i wychowanków. Równocześnie adekwatnie odzwierciedla on pewien program i styl bycia, wypracowany oraz konsekwentnie realizowany przez Księdza Profesora tak w odniesieniu do siebie, jak i innych.

Ks. F. Gryglewicz urodził się 21 września 1909 r. w Korzuszyńku k. Włocławka w wielodzietnej i głęboko religijnej rodzinie. Autentyczne i pełne zaangażowania traktowanie wiary w środowisku domowym, nie pozostało bez wpływu na dokonany przez niego wybór przyszłej drogi życia, mianowicie kapłaństwa. Pierwszym krokiem w kierunku realizacji zamierzeń było – po zdaniu matury w gimnazjum w Brodnicy n. Drwęcą – wstąpienie w 1927 r.

do Seminarium Duchownego Diecezji Częstochowskiej oraz rozpoczęcie studiów na Wydziale Teologicznym Uniwersytetu Jagiellońskiego. Tam właśnie w trakcie poznawania coraz to nowych dyscyplin naukowych zrodziło się jego szczególne zainteresowanie biblistyką. Znalazło ono wyraz tak w wybraniu seminarium z Pisma św., jak i w napisaniu pracy magisterskiej na temat myśli teologicznej Ps 2. Badania biblijne stały się też Jego życiową pasją.

W życiorysie ks. F. Gryglewicza ważną datą pozostanie dzień 29 czerwca 1932 r. Wówczas to w bazylice jasnogórskiej otrzymał z rąk ks. bpa Teodora Kubiny święcenia prezbiteratu. Nie danym mu było jednak od razu spieszyć z posługą kapłańską potrzebującym, jak też całkowicie włączyć się w pracę duszpasterską. Dostrzeżone bowiem uzdolnienia i zaangażowanie w biblistykę ks. F. Gryglewicza, nadto wyraźne sugestie ks. prof. J. Archutowskiego spowodowały wysłanie młodego neoprezbitera na dalsze studia w Papieskim Instytucie Biblijnym w Rzymie. Niestety, raczej zdrowotne stanęły na przeszkodzie w ich ukończeniu.

Powrót do kraju, niezależnie od całego dramatyzmu sytuacji, stwarzał z drugiej strony szansę bardziej praktycznego poznawania i przeżywania nie tak dawno przyjętego kapłaństwa, zwłaszcza na polu działalności duszpasterskiej. Toteż po koniecznym wypoczynku ks. Feliks z zapałem przystąpił do pełnienia zleczanych mu zadań, najpierw jako prefekt nauczający religii w szkołach (1934-1941), a następnie jako proboszcz w sosnowieckiej parafii św. Barbary (1941-1945) i w Niegowonicach k. Zawiercia (1945-1950).

Mimo wielu związanych z tym obowiązków i jakże trudnego czasu wojny, ks. F. Gryglewicz nie zrezygnował z naukowego studium Pisma św. Dowodem tego było przetłumaczenie z tekstu greckiego i opublikowanie początkowo tylko *Ewangelii świętej według św. Jana* (Sosnowiec 1939), później *Ewangelii i Dziejów Apostolskich* (Katowice 1947), a przede wszystkim uzyskanie w 1949 r. na Wydziale Teologicznym UJ doktoratu na podstawie dysertacji *Pierwsza Księga Machabejska*. O nurtujących go w owym okresie ideach i zamierzeniach powie wiele lat później: wówczas „pracowałem w duszpasterstwie i jako prefekt w szkołach. Głowę moją jednak zajmowała myśl, aby (...) po moim życiu zostały ślady pracy, bym mógł coś uczynić dla wspólnego dobra polskiego Kościoła” (Lublin 23 V 1989 r., podczas uroczystości wręczenia medalu „Za zasługi dla KUL”).

W urzeczywistnieniu owych zamysłów nieoczekiwaną pomocą okazała się propozycja angażu na KUL-u, przedłożona ks. F. Gryglewiczowi wkrótce po promocji doktorskiej. W jej wyniku rozpoczął on w 1950 r. zajęcia na tej uczelni jako adiunkt, przechodząc z czasem poszczególne stopnie kariery naukowej aż po profesurę. Pracował też na niej do momentu przejścia na emeryturę w 1978 r.

Powołanie na KUL stanowiło moment, który wywarł decydujący wpływ na kształt jego przyszłego życia i działalności. Wystarczy wspomnieć, że odtąd

przebiegało ono (a była to dokładnie druga połowa całego życia) w służbie dla Kościoła na polu zdobywania i przekazywania wiedzy biblijnej, oraz przygotowywania kadr fachowych egzegetów na użytek tak duszpasterstwa jak i seminariów duchownych. Ostatnia sprawa nabrała szczególnego znaczenia wówczas, gdy władze państwowe zlikwidowały wydziały teologiczne na UJ i UW oraz uniemożliwiły kształcenie teologów za granicą. W tamtej, niezwykle trudnej sytuacji, ks. F. Gryglewicz aktywnie współdziałał w rozbudowywaniu sekcji biblijnej na KUL-u, w jej stopniowym przekształcaniu w Szkołę a następnie w Instytut Biblijny, przyczyniając się tak do stworzenia ośrodka, z którego wyszła znaczna liczba polskich egzegetów.

Na prowadzonych przez niego seminariach powstało 60 prac magisterskich i licencjackich oraz 16 rozpraw doktorskich ze specjalizacji biblijnej. Spośród licznego grona uczniów kilkunastu uzyskało ponadto stopień doktora habilitowanego, czy też wysoko notowany w świecie tytuł doktora nauk biblijnych PIB w Rzymie. W wiedzę i osiągnięcia tych ludzi wpisuje się ogromna ilość starannie przygotowanych przez Księdza Profesora wykładów, wzorowo prowadzonych od strony tak formalnej jak i merytorycznej zajęć seminaryjnych oraz mnóstwo godzin poświęconych konsultacjom, wskazaniom, radom, podyktowanym życzliwym zaangażowaniem i nacechowanych niekwestionowaną kompetencją. Wewnętrzna uczciwość i rzetelność sprawiały, że z jednej strony stawiał on swoim wychowankom (także i sobie) wysokie wymagania, z drugiej zaś znajdował zawsze czas, by służyć im konkretną pomocą. Wiadomym było, że drzwi jego mieszkania były stale otwarte dla każdego seminarzysty, który nie potrafił sobie poradzić z jakimś problemem.

Przekazywana przez wiele lat wiedza biblijna oraz zaszczepiane przy tej okazji umiłowanie Słowa Bożego zapadały w umysły i serca trudnej do ujęcia liczby słuchaczy. Z tego skarbcza czerpali oni i nadal korzystają w duszpasterskim posługiwaniu. Wśród nich trzeba wspomnieć zwłaszcza dawnych uczniów, którzy dostąpili godności biskupiej i aktualnie pełnią swe pasterskie zadania w Kościele polskim.

Obok dydaktyki znaczącym polem działalności ks. prof. F. Gryglewicza była intensywna praca naukowo-wydawnicza, która trwała niemal aż do ostatnich miesięcy poprzedzających odejście. Zważywszy, że jej pierwsza połowa przypadła na dramatyczny okres utrudniania działalności Kościoła w latach pięćdziesiątych i sześćdziesiątych, w tym także stawianych przeszkód i administracyjnych ograniczeń w publikowaniu literatury teologicznej, liczba ok. 350 wydanych drukiem pozycji musi imponować. Składają się na nią: monografie, artykuły, przyczynki, recenzje, redakcje prac zbiorowych.

W dorobku tym szczególne miejsce zajmują komentarze do Ksiąg Machabejskich, Listów Katolickich, Ewangelii według św. Łukasza w lubelskiej serii *Pismo św. Starego Testamentu, Pismo św. Nowego Testamentu*. Do nich

trzeba dodać podobne w charakterze, ściśle naukowe opracowania różnych zagadnień z zakresu egzegezy czy teologii biblijnej. O doborze tematyki decydowały różne względy, przede wszystkim jednak dostrzegane potrzeby, aktualność i ważkość problematyki. W tym też kontekście nabiera pełnego znaczenia przygotowanie i wydanie wkrótce po zakończeniu wojny *Ewangelii i Dziejów Apostolskich*. Przy dojmującym wówczas braku tekstów Pisma św. dostarczenie nawet jego części stanowiło ważną pomoc dla duszpasterstwa. Podobnym motywem kierował się ks. prof. F. Gryglewicz w publikowaniu książek lub artykułów popularnonaukowych, gdyż w przystępnej formie przybliżały one szerokiemu odbiorcy nieraz trudne sprawy biblijne. Na tego rodzaju opracowania istniało zresztą stale duże zapotrzebowanie.

Występujące nawet jeszcze w latach siedemdziesiątych trudności w wydawaniu literatury religijnej sprawiły, iż Ksiądz Profesor podjął inicjatywę redagowania prac zbiorowych. Dzięki nim z jednej strony dawał swoim uczniom szansę uprzywilejowania innym własnych studiów i przemyśleń, z drugiej zaś dobierana tematyka (np. teologia św. Łukasza, św. Jana, męka Jezusa) wypełniała luki istniejące w rodzimej biblijstyce.

Przy omawianiu działalności ks. prof. F. Gryglewicza nie można pominąć milczeniem jeszcze jednego jej aspektu, mianowicie naukowych kontaktów z zagranicą. Jako jeden z pierwszych polskich egzegetów stał się on w 1964 r. członkiem liczącej się w świecie *Studiorum Novi Testamenti Societas*. Uczestnicząc aktywnie w organizowanych przez nią kongresach, miał nie tylko sposobność spotkania się z wysokiej rangi specjalistami, lecz i okazję do twórczej wymiany myśli z nimi, a przez to do zaprezentowania na arenie międzynarodowej rodzimych dokonań. Gdy chodzi o ostatnią sprawę, jego niekwestionowaną zasługą pozostanie – poza własnymi artykułami wydanymi za granicą – wieloletnia współpraca z IZBG, dokąd przysyłał omówienia bibliograficzne publikacji, które ukazały się w polskich czasopismach, seriach wydawniczych lub pracach zbiorowych.

Dla całości obrazu dokonań Księdza Profesora trzeba jeszcze wspomnieć o jego organizacyjnym i redakcyjnym wkładzie w *Encyklopedię Katolicką*. Na zlecenie ówczesnego rektora KUL-u, ks. prof. Wincentego Granata, przewodniczył on w latach 1966-70, niezależnie od prowadzonych zajęć, komisji wydawniczej *Encyklopedii Katolickiej*, z czasem przekształconej w redakcję naczelną. Należąc do niej od samego początku brał m.in. odpowiedzialność za merytoryczny poziom oraz teologiczną poprawność przygotowanych materiałów. Jego autorstwa jest też sporo haseł w *Encyklopedii*, zwłaszcza z historii egzegezy.

Liturgia pożegnania ks. prof. Feliksa Gryglewicza miała miejsce 29 września 1991 r. w kościele akademickim KUL-u. Mszy św. koncelebrowanej przewodniczył Wielki Kanclerz KUL, bp Bolesław Pylak; udział w niej wzięli: bp S. Nowak, ordynariusz diecezji częstochowskiej, bp R. Karpiński z Lubli-

na, bp W. Ziemia z Olsztyna oraz wielu księży, a wśród nich spora grupa dawnych wychowanków. Homilię w czasie Mszy św. żałobnej wygłosił jeden z pierwszych studentów Zmarłego, o. prof. H. Langkammer OFM, pełniący funkcję dziekana Wydziału Teologicznego KUL. Słowa uznania i wdzięczności za postawę kapłana oraz nauczyciela, a także za całą bogatą spuściznę naukową wypowiedzieli nad trumną: bp S. Nowak, bp W. Ziemia, ks. prof. J. Łach, rektor ATK, ks. prof. J. Misiurek, przedstawiciel redakcji *Encyklopedii Katolickiej*. W imieniu kolegów i uczniów pożegnał Zmarłego ks. prof. R. Rubinkiewicz SDB, kierownik Instytutu Biblijnego KUL.

Dzięki niezwykle pracowitemu i prawemu życiu ks. prof. Feliks Gryglewicz niewątpliwie zasłużył sobie na pochwałę wyrażoną w Księdze Syracha pod adresem uczonego w Piśmie: „Wielu będzie wychwalało jego rozum; nie zostanie też zapomniany na wieki (...), ludy będą opowiadały o jego mądrości” (39, 9n).